

Zaman gazetesi

31/7/2012

Herkül Millas

Bir kez bile kendisinden övgü ile veya yapmacık özeleştirici kisvesi altında yine övgü ile söz etmeden yazı yazamayan köşe yazarı gibi başlayayım, şaka ve taşlama babında!

Benim gibi biri Olimpiyat oyunlarını hiç kaçırmı mı? Uçaktan inince avucumun içi gibi bildiğim Londra'yı pek farklı bulmadım. Afişler ve bazı ilgililerin giyimleri bu kez başkaydı, tepemizde güven adına bir koca balon gezinip duruyordu ama merkezden biraz uzaklaşınca günlük hayat yine aynıydı. Thames Nehri'nin kenarındaki şahane otelimin geniş penceresinden gözlerimi ufka dikerek kokteylim yudumlar, derin düşüncelere dalar iken, vesaire, vesaire! Şimdi kinaye ve şakayı bir yana bırakıp spora dönmek istiyorum.

Spor deyince oyundan söz ettiğimizi düşünürüm. Ama bu oyun öğreticidir. Ülkelerin ve toplumların geleneksel sporlarına baktığımızda yapılanlarla hayata hazırlandıklarını hemen görürüz. At üstüne ok atanlar bu biçimde yaşamış olan toplumlardı. Güreş de mücadeleye hazırlanmaktır. Kılıçlı, tüfekli oyunlar da öyle. Eski Yunan olimpiyatlarında yapılan da buydu. Koşu, cirit ve disk atma, atlamalar savaşlarda şart olan bedensel yetenekleri geliştirdi. Uzakdoğu'da da savaşma ve savunma felsefelerine uygun oyunlar geliştirilmişti. Sonra, zamanla, bu oyunlar bir tören ve eğlence biçimi edindi. Asıl amacından uzaklaşmadı ama oyun ile hayat arasındaki ilişki hemen seçilemez oldu; spor kendi dinamizmini ve varlık nedenini

edindi.

Aslında bu "oyunlar" insanı da aşar ve daha başka canlıları da kapsar. Bütün "küçükler" oynar. Kediler, köpekler, aslanlar, vb. "çocuk" iken oynarlar. Oyunları bir tür kavga, güreş gibidir. Minik kediler örneğin, her oynaşan nesneye saldırırlar ve büyüdüklerinde nasıl avlanacaklarını erkenden öğrenirler. Bu canlılar oyun/spor yordamı ile daha ileri yaşlardaki hayatlarına hazırlarlar. Tabii bu oyunlar ne kadar hoş, eğlendirici ve sevimli de olsa, gerçek hayattaki karşılığı hiç de öyle değildir. Küçükler büyüyüp kocaman aslanlar, kediler, insanlar olup hayata atılınca artık oyun bitmiştir, idman ve antrenman son bulmuş, can derdi başlamıştır demektir. Kural tektir: yenmek. "Yenmek", üstün gelmek anlamında; yenmemek için; yani başkasının lokması olmamak için. Spor ve oyundan can pazarına varmış oluyoruz.

Ama zamanla bu spor/oyun geleceğin bir idmanı olmaktan çıkıp şimdiki bir anın gerçek kavgası haline dönüşüyor. Yarını hazırlayan bir araç değildir artık, şu an yaşanmakta olan bir kavganın kendisidir. Artık bambaşka bir şeyden söz ediyoruz. Her şey altüst olmuştur. Artık "oyunu" küçükler değil büyükler oynamaktadır; oyun idman değildir, tam tersini oyunu oynamak için idmana çıkılmaktadır; spor denen eylem, katılanlar için değildir seyredenler içindir; oyunun kendisi hoş değildir, hoşla giden sağladığı gelirdir; spor, gelecekteki hasımlara karşı meleke geliştirmiyor, yeni hasımlar doğuruyor. Kimi spor müsabakaları milli savaşlar havasında yürütülüyor.

'SPORSEVER' MESELESİ

Zamanımızda spor ve olimpiyat oyunları derken bu ikinci tür spordan söz ediyoruz. Kurallar da unutulmaktadır. İngilizlerin "fair play" kavramı, yani sportmence davranış, ütöpik, gerçek dışı, romantik ve hatta saflık sayılmaktadır. Yenmek için kuralların çiğnenmesi, şike veya hile yapılmasının normal sayılması bu değişikliğin işaretidir. Doping yapmamış sporcu kalmamışçasına kuşkulu olmamız bu dönemimizde sporun nasıl farklı bir anlam edindiğini gösterir.

Yine de hâlâ bugün eski tür sporun zevkini çıkarırlar yok değil. Seyretmeyip bilfiil spor yapanlardan söz ediyorum. Ama sanırım bunlar azınlıktalar. Korkarım sporsever derken bugün genellikle anlaşılın, televizyon karşısına terlik ve pijamasıyla oturmuş, bir yandan bir şeyler atıştırırken takımı lehine tezahürat yapan -biraz da kilolu- birileridir. Amatör sporculuk gerçek spor sayılmaz oldu. Şimdilerde spor ne geleceği hazırlayan bir araçtır, ne de kendisi için, yani spor için var olan bir alan. Meslek olmuştur ve meslek olarak da saygı duyabiliriz. Sorun "sporsever" denenlerdedir. Onlar ki sporun hiçbir yanından yararlanmamaktadır, ne idmanından, ne ruhundan ne de başkalarına sağladığı gelirden.

Son yüzyıllarda modern burjuva toplumlarında yaygınlaştırılmak istenen sporun amacı fena değildi. Fizikî olarak başarılı olmaktı. Bunun sağlanması için insan -yani sporcu- sağlığına dikkat edecek, hayatını bir disipline tabi tutacak, yediğine içtiğine, uykusuna dikkat edecek, uzun süreli hesaplar yaparak idmanını ona göre ayarlayacaktı. Bu spor veya oyun çok ciddi oynanacaktı. Zorlama sonucu değil, hasma saygı anlayışı ile kurallara uyulacaktı. Hakeme güvensizlik ve itaatsizlik söz konusu olmayacaktı. Sporcular amacın elde edilmesi için canla başla mücadele edeceklerdi. İdmanlar günler, aylar ve yıllar boyu sürecekti.

Ve bütün bunlar oyun olduğu baştan bilinen bir çerçeve içinde. Bir bakıma spor hayatın simülasyonu gibi olacaktı. Yani bütün bu girişim bir olgunluk ve ermişlik içeriyor. Evet, bir oyundu hayat ve sonunda kalıcı bir kazanım söz konusu olmayacaktı, ama gene de ciddi oynanacaktı oyun. Bunu yapanlar olmadı diyemeyiz ama çoğunluk galiba oyuna gereğinden fazla önem verdiler hem de ciddi oynamadılar.

Londra Olimpiyatları'nı -mütevazı aile çevresinde televizyondan- izlerken anlamlı bulduğum ve keyif aldığım, açılış merasiminde ülkenin kraliçesine verilen rol olmuştur. James Bond'la (Daniel Craig) bir misyona gidercesine ciddi ciddi helikoptere bindiler, olimpiyat stadının üstüne varınca Bond kapıyı açıp etrafı kolladı. Biz onun atlayacağını beklerken Kraliçe'ye döndü ve "buyurun" hareketi yaptı. Ve Kraliçe kendini boşluğa bıraktı! Açılan paraşütü gördük. Sonra da stada giren Kraliçe'yi gösterdiler. İngiliz "humour"u mesajı en başarı biçimde vermişti: oyundu, eğlenceydi, şakaydı; savaş değildi, yenilmek gurur incitici değildi, alınan yoktu, hakaret algılayan yoktu, ciddiyet arkasına saklanan, saygıyı sopa göstererek sağlamaya çalışan komik, güvensiz, kompleksli, kimseler de yoktu. Ben sporun ve oyunun böylesine hasret kaldım.